

Riigikohtunike Tõnu Antoni ja Indrek Koolmeistri eriarvamus kohtuasjas nr 3-4-1-30-14

Nõustume selles kohtuasjas tehtud otsuse resolutsiooniga, millega tunnistati ravimiseaduse § 116⁵ lõiked 1–6 põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks. Samas ei saa me õigeks pidada otsuse aluseks olevaid põhjendusi alljärgnevas osas.

1. Iseendast on õige järeldus, et vaidlusalune säte piirab intensiivselt ettevõtlusvabadust. Üldkogu hinnangul on sellise riive legitiimne eesmärk tagada apteegiteenuse kättesaadavus vähese nõudlusega piirkondades. Legitiimse eesmärgi määratlemise kaudu saab kohus hinnata riive proportsionaalsust. Legitiimse eesmärgi leidmisel peab kohus tuginema kehtivale õigusele, legitiimne eesmärk ei ole normile omistatav pelgalt kohtu kaalutluse alusel. Eelnõu seletuskirjas märgitud eesmärk ei pruugi olla legitiimne.

2. Kahtleme viidatud sättele omistatud legitiimses eesmärgis. Pigem on ettevõtlusvabaduse piirangute tegelikuks eesmärgiks apteegiteenuse turu kinnistamine, mis pole vaadeldav legitiimse eesmärgina turusuhetele rajaneval ravimiturul. Vähese nõudlusega piirkondades ei ole reaalne mõjutada ravimite kättesaadavust ettevõtlusvabaduse piiramisega (apteekide asutamispriirangute seadmine). Turusuhetes mõjutavad apteegiteenuse kättesaadavust vähese nõudlusega piirkondades eelkõige majanduslikud kriteeriumid. Apteegiteenuse vajadus ja kättesaadavus sõltub olulisel määral ka sellest, kui kättesaadav on maapiirkondades arstiabi.

3. Ei saa nõustuda üldkogu seisukohaga, et vähese nõudlusega piirkondades saab ravimite kättesaadavust parandada turul juba tegutsevatele (üldapteegi tegevusloa omajatele) apteekidele sedavõrd koormavate kohustuste panemisega (nt kohustus pidada apteeki ka vähese nõudlusega kohas). Sellised lahendused ei ole turumajanduses ka õiguslikult põhjendatud. Kuni apteegiteenust osutatakse ettevõtluse vormis, ei ole kohased ka meetmed (avamistoetused, tegevustoetused), mis sisuliselt tähendavad riigiabi.

4. Ravimite kättesaadavuse vähese nõudlusega piirkondades võiks tagada apteegiteenuse riiklik finantseerimine tervishoiuteenusele omasel viisil. Kuid siis tuleb lahendada probleem linnas ja maal asuvate apteekide erinevast kohtlemisest.

Tõnu Anton, Indrek Koolmeister